
Recenzje i sprawozdania z książek • Book Reviews and Reports

Armin Löwe: Hörerziehung für hörgeschädigte Kinder (Geschichte – Methoden – Möglichkeiten. Eine Handreichung für Eltern, Pädagogen und Therapeuten) [Wychowanie słuchowe dzieci z uszkodzonym słuchem (Historia – Metody – Możliwości. Podręcznik dla rodziców, pedagogów i terapeutów)]. Heidelberg HVA/Edition Schindele 1991 ss. 231.

Autor jest znany polskiemu czytelnikowi z wcześniej wydanych prac, tak więc nie trzeba go przedstawiać. Warto dodać, że z inicjatywy i pod redakcją dr Anieli Korzon ukaże się niebawem publikacja o wychowaniu słuchowym, w której poszczególni autorzy przedstawiają wiele konkretnych propozycji i ćwiczeń pozwalających rozwijać zmysł słuchu u dzieci dotkniętych głuchotą lub niedosłuchem.

Książka A. Löwe zawiera dość wszechstronne ujęcie tej rozległej problematyki. Autor wykorzystuje w niej nie tylko publikacje audiologów i pedagogów niemieckich, lecz bogato czerpie i prezentuje różne dane z literatury anglosaskiej, ukazując w sposób jasny i zarazem interesujący złożone zagadnienia rehabilitacji dziecka głuchego. Z drugiej strony należy zdać sobie sprawę z tego, że A. Löwe pozostaje nieprzejednanym zwolennikiem podejścia oralnego w wychowaniu i kształceniu dzieci z uszkodzonym słuchem. W 1992 r. została wydana przez Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne w polskim tłumaczeniu książka innego wybitnego belgijskiego specjalisty – Oliviera Périera, która z kolei ukazuje konieczność bardziej wyważonego traktowania problematyki porozumiewania się osób głuchych, doceniając zarówno oralne, jak i wykorzystujące manualne kody metody rozwijania kompetencji komunikatywnej.

W ostatnich latach ma miejsce w całej Europie i, na szczęście, także w naszym kraju odchodzenie od sztywnego traktowania potrzeb wychowawczych, a wśród nich i sposobów komunikowania się z otoczeniem dzieci z uszkodzeniem słuchu. Stąd wynika też postulat uwzględnienia wielu opcji w zależności od sytuacji rodzinnej, szkolnej oraz indywidualnych zdolności każdego dziecka. Okazuje się, że wywieranie presji na rodziców i nauczycieli w kierunku uczenia dziecka głuchego przede wszystkim oralnych nawyków językowych doprowadzało do wielu niepowodzeń, frustracji i rozczarowań. Wynikały one z ograniczonych możliwości przyswojenia sobie przez niego tych umiejętności, których rodzice, logopedzi i nauczyciele pragnęli je nauczyć, niestety – w większości przypadków bezskutecznie. Dlatego też jeśli udostępnia się czytelnikom poglądy wybitnego specjalisty, lecz dość wąsko podchodzącego do podstawowych potrzeb rozwojowych dziecka niepełnosprawnego, konieczne jest zaopatrzenie ich komentarzem wyjaśniającym szersze tło, na jakim należy je rozpatrywać. Jeśli książka A. Löwe ma być w naszym kraju wydana, należałoby poprzedzić ją przedmową wyjaśniającą prezentowane w niej poglądy, z uwzględnieniem aktualnych stanowisk grona międzynarodowych ekspertów w tej dziedzinie, a także ukazującą dyskusyjność reprezentowanego w tej książce stanowiska.

Książka podzielona jest na trzy części i zawiera 14 rozdziałów, których tytuły są następujące: C z ę ś I: Podstawy wychowania słuchowego. 1. Historia wychowania słuchowego. 2. Dlaczego wychowanie słuchowe musi się zaczynać w wieku niemowlęcym? 3. Wychowanie słuchowe u dzieci z resztkami słuchu. 4. Czy można rozwijać mowę głośnie wraz z gestykulacją i wychowaniem słuchowym? 5. Słyszenie i rozumienie w klasie szkolnej. C z ę ś II: Metody wychowania słuchowego. 6. Najważniejsze współczesne metody wychowania słuchowego. 7. Wychowanie słuchowe jednozmysłowe. 8. Metoda „słuchanie — czytanie — mówienie”. 9. Wychowanie słuchowe niemowląt i małych dzieci. 10. Wychowanie słuchowe a rozwijanie procesów myślenia. 11. Adaptacyjne wychowanie słuchowe. C z ę ś III: Specjalne problemy wychowania słuchowego. 12. Dzieci z uszkodzeniem słuchu uczą się telefonować. 13. Wychowanie słuchowe połączone z wykorzystaniem kart magnetofonowych. 14. Implanty w uchu wewnętrznym dla dzieci głuchych.

W książce tej Autor zawarł wiele informacji mających istotne znaczenie dla programów rehabilitacji wykorzystujących najnowsze osiągnięcia z zakresu audiologii, pedagogiki specjalnej, psychologii rozwojowej i klinicznej. Dysponuje bogatym materiałem empirycznym opartym na swym wieloletnim doświadczeniu oraz na opisach przedstawionych przez wybitnych badaczy w tej dziedzinie. Po każdym rozdziale zamieszczona jest bibliografia dotycząca omawianej problematyki. Pewne wątpliwości może wzbudzać prezentowane przez niego podejście alternatywne traktujące w sposób rozłączny rozwijanie mowy ustnej i komunikację totalną. Tymczasem międzynarodowe grupy i komisje ekspertów zalecają komplementarne podejście w wychowaniu i kształceniu dzieci z uszkodzonym słuchem, gdzie manualne środki ekspresji są wykorzystywane równolegle z rozwijaniem mowy ustnej.

Nie można jednak nie doceniać zawartych w tej książce informacji dotyczących zarówno podstaw oddziaływań logopedycznych, jak i audiologicznych uwarunkowań złożonego procesu rozwoju językowego dzieci z uszkodzonym słuchem. Autor wyjaśnia swe koncepcje posługując się w wielu miejscach schematami graficznymi ilustrującymi występujące zależności i pomagającymi zrozumieć istotę ograniczeń związanych z brakiem słuchu, a także niektóre komponenty, od których zależy efektywność rehabilitacji tych dzieci.

Biorąc pod uwagę wysoki poziom kompetencji Autora i pełne erudycji przedstawienie najważniejszych zasad wychowania słuchowego, warto tę książkę udostępnić w tłumaczeniu polskiemu czytelnikowi. Może ona przyczynić się do lepszego przygotowywania i realizowania już istniejących programów indywidualnej i grupowej rehabilitacji ukierunkowanej na wykorzystywanie i rozwijanie często nie docenianych rezerw słuchowych u dzieci dotkniętych głuchotą.

Tadeusz Gałkowski
Uniwersytet Warszawski